

պիսիներ, որոնք կ'երեւի Գանձակեցոց սեփականութիւն են. ինչպէս «Գրբաց Յակոբի» ճարտարութիւնը, որ քանի մը անոճ բաւերով կ'ազատէ դաշտերը կարկուտի հարուածներէն (էջ 357). Եւրոպացիք զեռ չի կրցաւ միջոց մը գտնել կարկուտին առջեւն առնելու, հարկ է որ բանանցի «Գրբաց Յակոբ»ը — եթէ ողջ է — հրատարակէ իրեն գիտը յօգուտ մարդկութեան . . . Համէնցոց նման, Գանձակեցիք ալ համոզուած են՝ թէ տարւոյն մէջ կայ գիշեր մը — երջանիկ գիշեր — յորում վազուկ ջրերը կանգ կ'առնուն մի րոպէ, «եթէ այդ միջոցին մի որ եւ է իր գննել ջուրը, խնդին ոսկի կամ արծաթ կը գտնայ. եթէ քար գնեն, դա ամէն տեսակ հիւանդութիւններ բուժելու շնորհը կը ստանայ». Համէնցիք՝ ծարղեմուտի կամ տարւոյն վերջին գիշերուան համար կ'ըսեն զայլ, Գանձակեցիք՝ ճարգալուցի գիշերուան համար: Տոներուն առթիւ ունին ասոնք մի քանի գեղեցիկ սովորութիւններ, բայց ունին նաեւ այնպիսիներ՝ որոնք բոլորովին անպատշաճ են, մանաւանդ սրբազան օրերու և տեղերու մէջ, ինչպէս են, եկեղեցւոյ մէջ կերակուր ուտել միասին Աւագ ուրբաթ օրը, և մի քանի երիտասարդներու «եկեղեցւոյ մէջ թուղթ խաղալը», որոնց առջեւը առնուլը եկեղեցական իշխանութեան պարտականութիւնն է:

Այս գեղեցիկ յօդուածը կը վերջացնէ Պ. Լալայեան՝ Երգերով, որ Փիփի և անոր շըրջակայ գիւղերուն կը պատկանի: Ամբողջ գրքին իւր վերջաբան կը կազմին Բասենի Ժողովրդական երգեր, զոր հաւաքեր է Արամ Չարուզ, իւր յաւելումով իրուած է գրքին վերջը՝ Ռատոցէ ուսուցչապետին Մարգարանութեան վրայ հմուտ ուսումնասիրութեան մը Ե գլուխը, որուն մէջ ընդհանուր մարդկութեան կ'օրհնենքուն վրայ կը խօսուի:

Այս համառօտ ակնարկը կը վերջացնենք, յայտնելով յարգելի հրատարակչին մեր ուրախակցութիւնը և համակրանաց ջերմ զգացումները, փոխանակ այն անդին ծառայութեան՝ զոր կը մատուցանէ մեր ազգային գրականութեան՝ իրեն օգտաշահ հանդիսին ձեռքով:

Հ. ՅՈՎՀ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ԱՐՏԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

Հայութիւնը զեռ աշտ է քաղաքական և յաստիջողմական տեսակէտով. անոր սկստիւմը կարելի չէ ձեռք բերել թուացիկ մեղեդիներով, կամ խնկարոյր վիպասանութիւններով. այլ հաղորդելով առողջ, ցնցող, անսխեմեմ, բայց զօրաւոր գաղափարներ: Այժմ մեր օրակաշ լրագրութիւնը այս տեսակ առաջնորդող ծառայութեան մը այնքան չի պարագայի՝ որպէս ամսական կամ կիսամսեայ թերթերը, և փութանք ընելու որ Ա. Բարսեղեանին «Ամուլ»ը բացառութիւն մ'է և արդիւնաւոր «Համալսարան» գիտական թերթը, յօգուտ ազգին յոռաշարժութեան, իր պրակներէն մի առաջնորդող յօդուած պակաս չընեն, և անոր գաղափարներէն մի քանին՝ ողջովու կը գտնենք: Ժամանակին մենք «Բազմալէզ»ի էջերուն մէջ ցուցուցիք լրագրական մենամարտութեան տխուր արդիւնքը և արաստահմանի ազգային մամուլը ոչ այնքան զոհաբուցիչ վիճակը. այս ամենուն նկատմամբ՝ «Համալսարան»ը մեզի համակարծիք կը գտնուի, և նոյն խնդը կը պահնջէ դեռ ու դարմարելիս ինչ որ ազգայէն ուղղութեան: Մինք մի և նոյն խնդրոց վրայ չենք ուզեր երկրորդ անգամ ծանրանալ, և միայն նկատողութեան կ'առնենք «Համալսարան»ի այն խրատական տողերն, զորս կ'ուղղէ արաստահմանի ազգային լրագրութեան.

«Եթէ չուենք զրելու պաշար, կը վստահօտար հիանալի հանգեաներ: Անոնց մէջէն ընտրովի քաղելու է յոռաշարժութեան և նպատակալարմար մտէն կարգի անշարար յօդուածները և թարգմանաբար նետել հասարակութեան առջեւ. մեր խոնարհամտութիւնը թիւ ըլլայ օտարներէն փոխ առնել էն բանի որ կարօտ ենք»:

Այս, փոխ առնենք օտարէն գրականութեան այն մասերն, որոնք մեր կենաց և զարգացման կարեւոր են: Արտասահմանի ազգային լրագրութիւնը շատ դիւրաւ կրնայ այդ գրական ծառայութիւնը ընծայել ազգութեան: Ազգային գրական պատմութիւնը վկայ կը հանդիսանայ, որ մեր նախնի մատենագրութեան հիմնադիրք՝ աւելի օտարին մտաց ամենէն գեղեցիկ զարդերովն ճոխացուած են հայ գրականութիւնը՝ քան թէ ինքնազիր

արտագրութեամբ . և մենք եւս Հին դրութեան հետեւելով . մեր մատենագրութեան աւելի սատարած կ'ըլլանք և ժողովրդեան մտաւարական անդատանը լաւ մշակած :

ՈՒՍԱՀԱՆՈՂՆԵՐԸ . — Արտասահմանի ազգային ամսագրերի մը վերելքը մի ընդարձակ խմբագրական յոգուած նուիրած էր « Ուսանողներ » վերագրով . և զուգակշռած էր ուսահայ և թրքահայ ուսանողաց զրական արդիւնքն և աւելի առաջինները զարգացեալ և զրական գործիչներ կը գտնէ , որուն և « Բազմավէյ » համալսութեւ : — Մենք շատ անգամ առիթ ունեցած ենք վայելելու ուսահայ և թրքահայ ուսանողաց այցելութիւնը : Ուսահայը իր խօսակցութեանց մէջ վարժ է , գիտութեան՝ որուն վրայ կը խօսի , տիրապետած կ'երեւի . ընդարձակ և որչա՜ն անոր գաղափարները . առանց դժուարութեան՝ ժամերով անընդհատ իր բանասխօսութիւնը յառաջ կը վարէ . և այդ ամէնը կը ցուցնէ , թէ անոնք զրական ընկերութեանց անդամներ են և ընկերական անձեր : Եւ այս կը պակսի թրքահայ ուսանողին , քիչ բացառութեամբ , անոնցմէ շատերը՝ Հայ գրականութեան և մանաւանդ Հայ մատենագրութեան վրայ ամենեւին գաղափար չունին , և կը ցուցնեն Հմտութիւն մը միայն այն մասնաճիւղին , զոր տարիներով ուսած են Համալսարանի մէջ : Եւ այս է պատճառն որ այսօր թրքահայոց մէջ Համալսարանէն ելած ուսուցիտ մը , միայն իր անձին սօսական է . անոնցմէ մէկ քանին միայն Հայ լրագրութեանց մէջ կ'երեւին , այլք անձանք են ազգին : Թրքահայ ուսանողներէն մեծ մասը յետ ուսումնաւարտութեան կը մնայ արտասահմանի մէջ և միւսներն գրիթէ ամէնն ալ փոխանակ իրենց ծննդավայրն վերադառնալու կը Հաստատուին ի Պոլիս . ներկայիս Պոլսբնակի այդ մայրաքաղաքին մէջ , կան թագավորութիւններ , բայց միայն Տաղաւարեան տաքիդն է , որ տարիներէ ի վեր կ'աշխատի գիտութիւնը ազգին Հաղորդելու գրքերով և զգոյցներով . բայց և այն ալ , արդ կը պատրաստուի բանասէր ըլլալու : Ուսահայ ուսումնաւարտ ուսանող կը խնայ ազգին սօսականը ըլլալ իր արհեստով և գրով , իսկ թրքահայը միայն արհեստով . և ի՞նչ է ասոր պատճառը . անտարբերութիւնը : Այսօր Պոլսոյ մէջ կը մտնէ մի պարտական Հաստատութիւն , ուր կիրակի օրեր զատաստութիւններ կը կատարուին , բայց Հոն կը գտնանք Համալսարանէն ելած մասնագէտ գաւաթասներ . այդ , կայ մին՝ բժիշկներու կենսագրութեան պարագողը . բայց մեր պարզուկ գաւառացին կ'ըսէ . Մի ձեռքը ժափ լի տալ ! Ի մէջ

ուսահայ և թրքահայ ուսանողաց զրական գործունէութեան՝ մեծ տարբերութիւն կը գտնենք , ոակայն այլ տեսակէտով , միեւնթալական է ըսելն որ մեր արտասահմանի ազգային ուսանողները՝ շատ եռանդ ցոյց կուտան զրական յառաջգործութեան , մանաւանդ Այլքիկի ուսանողներն . որոնք 1884 թուականէն սկսեալ մի Հայկական ճեմարանական ընկերութիւն Հաստատած են , ուր շատ մը կրթական և զրադիտական ձեռներ կը կարգան , և անոնցմէ շատերը զանազան թերթերու մէջ կը Հրատարակուին . այդ ընկերութիւնը յունիսի 9ին իր 1501 հիմնադրութեան Հանդէսը կատարեց շատ լաւ և պատուար կերպով , և « Արեւելք » նոյն Հանդէսը իր 4359թորդ պրակին մէջ մանրամասն նկարագրեց : Այդ ճեմարանը որ Այլքիկի Համալսարանի տնօրէնութենէն վաւերացեալ է , միաբան և Համերայի գործիչներ ունենալ կը ցուցնէ , ուսկից կը կախուի միտարանութեան մը զարգացումը և օգտակարութիւնը , զոր « Բազմավէյ » կը մաղթէ այդ պատուական ճեմարանական ընկերութեան :

ՆՈՐ ԹՈՐՔՄԸ . — Մեր արտասահմանի լրագրութիւնը , արդ խանդավառ գործունէութիւն մը կը ցուցնէ : Ուր որ մեծ կամ փոքր ազգային գաղութ մը կայ , նուիրական պարտք մը Համալսարան է , Հոն ընդ փոյթ ինկեղեցիէն վերջը՝ լրագիր մ'ունենալու . ամա՜նք — կը Հնակցուի Հայ Հոգւոյն և բարբին ոչ այնքան ճմուռը — կը գաղապարտեն մեր ազգին այս Հնաւանդ ազգայն գաղափարն ու գործն . և կը սխալին : Հայութիւնը երբ իր տնէն տարանջատ թափառական չըլի ստարութեան ազգաւոր միլավայրին մէջ , անոր արմատը շուտով կը չորնայ՝ առանց ազգային եկեղեցւոյ և մամլոյ : Եւ մենք այս գաղափարին բուրովին Համալստ լինելով , սիրով կը բարեւենք գաղթական Հայ Հասարակութեան մէջ երեւցած ո՛ր և է Հանգէս և լրագիր . և այս անգամ մեր առջեւ ունենալով դարձեալ ուրիշ յեղադարձիկ լրագիր մի եւս « Նոր-օր » . կը փութայ Հին օրերու թերթը՝ նոր օրերու այդ թերթին մալմբն անթաւաւ , և եթէ այդ անձեարին է , գոնէ երկարատեւ կեանք մը և նոր օրեր : Թիւրթիին նպատակը որ առաջին պրակին մէջ կը կարգանք՝ է .

« Պատգամն ազգային շահերը , ձաղկել Հանրային թերութիւնները , ջանալ քննելու արմատացած մարտիկները , վատ ունակութիւններ , ազնուացնել ցեղին բարքերը , Հայտնեցնել , և եթէ կարելի է ևս , կը գաղափարենք ու բաժանումները , բարձրացնել ազգայնութեան մտաւարական ու բարոյականը . . . » :

Մենք Նոր-օրի առաջին թերթերուն մէջ՝

ծրագրին իրադրումը կը տեսնենք. շատ լաւ ծրագիր մ'է, և զաղթական հասարակութիւնը անշուշտ պիտի փութայ պսակելու նորածնի թերթն, որ է գրականական մտքի գեղեցիկ ծնունդ: Գաճկրէի Հայ-լսարանն ընթերցարանի անդամոց, Եղիպատոսի մեր ազգային գաղութը չի կրցաւ երկար վայելելու փարոսի լոյսն և փխիկի փուլուներն, բայց Հայ մամուլը իրեն կը պարգեւէ Նոր-օր և անոր կարապետը Արշալոյս: Թող ճառագայթեն անոնք գիտութեան լոյսը և քաղաքաւանութեան շողը, Եղիպատաւ գաղութը անով պիտի պահէ և սիրէ ազգային հոգին և պատմութիւնը:

ԹՐԲԱՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐ

ԱՐԵՒԵԼԻՔԻ ԽՄԱՏԳԻՐԸ. — Հրանտ Ասատրի, որ բաւական ասին Արեւելք լրագիրը խմբագրենք և կրնամ ըսել որ նայն թերթը ամակցութեամբ Սիպիւի, Տիգ. Արփիարեանի և Չոհրապի, շատ բարձրացուց տալով անոր բանասիրական, ազգասիրական և քաղաքական ուղարկաւ յարգ ու պատիւ. բայց կը ցաւինք ըսելու, որ ներկայիս Արեւելքի խմբագրութենէն այդ չորս ուժով և վարժ գրիչներէ ինչ ինչ պատաստներով կը ստիպուին հեռանալու, յանձնելով անոր մշտնութիւնը մի երիտասարդ գրագետի. և մէկ ուժ որչափ որ կարող և որքան թարմ լինի, անհնարին է որ կորենայ Արեւելքը այն փառքին մէջ պահել, ուր հասած էր: Արամ Անտոնեանն է այդ երիտասարդը, որ կը վարէ խմբագրական ծանր պաշտօնը: Անիկա գիտուն Շամտանեանի Մասիսին մէջ, ցոյց կու տար աւելի կորովմայն, բազմակողմանի հմտութիւն, արդի գրականութեան լաւ ձեռնհաս, վերլուպէս ի բաց առեալ իւր վերին լրագրական ոչ վայելք քննադատութիւնը, իր աւելն յօդուածները գնահատելի և գովելի երեւցած էին: — Բայց կարծէք թէ Արեւելքի մէջ նոյն Արամ Անտոնեանը չէ որ կը գրէ: Մասիսի մէջ իբրեւ արդէն վարժ խմբագիր մը՝ գրիչ կը շարժէր. իսկ Արեւելքին մէջ կը ցուցնէ թէ ստուգիչ կեցողական վարժարանէն դեռ նոր հրաժեշտի ողջուն տուած է. բայց միթէ դեռ նոր ուսումնաւարտ աշակերտ մը կրնայ այնքան բազմա, կողմանի հմտութիւն մ'ունենայ. բայց ունի Անտոնեանը. և միայն լրագրի խմբագրապետութեան պաշտօնը թոյլ չի տար, որ կարենայ շատ լաւ մակուած յօդուածներ արտադրել, զի այլ է սոսկ յօդուածագիր մ'ըլլալ և այլ խմբագիր: Իր ան ձախ վեր-

նագրով յօդուածները արդէն Պոլսոյ մէջ բաւական շնորհ կը հանեն. ուշագրաւ են անոնք, վասն զի ճկուն խարազանով մը կը ձաղկէ տեղացի և գաւառացի հասարակութեան հիւանդ բարբերը, կը ցնցէ Պոլսոյ այն նորիշով գրիչները, որոնք յուսակնատութեան կամ եսութեան շուրջ մը ցոյց կու տան: Բայց «Բիւրական», լրագրութեան այդ հին վարժապետը նոր աշակերտ-վարժապետ մը խրատներուն կարօտ էր:

Արամ Անտոնեան անտարակոյս դեռ աւելի մեծ զարկ մը կրնայ տալ Արեւելքին, եթէ Տէր և Տնօրէն Չ. Եւսուտֆեանին հետ իր խմբագրատան մէջ մի քանի ձեռնհաս ներքին աշխատակիցներ եւ ունենայ. ուրախ ենք ըսելու որ վերջին մի քանի ամիսներուն ընթացքին՝ Արեւելք ունեցաւ արտաքին աշխատակիցներ, որոնք գաւառի մասին ազգագրական, տեղագրական և պատմական ընտիր յօդուածներով, թերթին դեռ աւելի ոգի մը տուին: Եւ Արեւելքը աւելի Հայ Մամուլ մը երեւցաւ քան թէ Եւրոպական:

ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — Որչափ որ տարիներէ ի վեր Պոլսոյ ազգային մամուլը այնքան խանդավառ արդիւնք մը ցոյց չի տար, սակայն հոն լրագիրներ բազմացնելու և եղածներուն նոր ուժ և կրօնով տալու՝ վերին ատոհմանի ճիգ մը կը տեսնուի. և այդ նաեւ որ մեր Պոլսոյ Հայութիւնը՝ ազգին մտաւորական յառաջադիմութեան նախանշաններէն է. սակայն նրեթական միջոցն է, որ կը ջլատէ իրենց մատենագրական ուժը: Եւ այդ նախանշաններուն նշան մ'են նաեւ այն դասախօսութիւնները, որ Բերայի Արուեստանոցին մէջ ամէն կիրակի կը կատարուին ի ներկայութեան բազմաթիւ ժողովրդեան: Այս ընտիր ձեռնարկին ամենէն արդիւնաւոր գործիչներն են Խ. Պէրպէրեան և Տ. Թորգոմեան. բայց առաջինն Պոլսոյ Հանրութեան յարգանքն և պատիւը կը վայելէ իր հոգեխօսական բանախօսութեամբ և մանաւանդ իբրեւ ձեռնհաս և քաջ դաստիարակ մը լինելով. այս երկու յարգելի բանախօսութեան գետ, այդ Արհեստանոցին մէջ կը դասախօսեն ծանօթ գրաբարագէտ և գրաբարեանի Գուրգէնեան, և ուսուցիչ Սուրենեան, Ծալաշեան, Հինգեան: Մենք այդ դասախօսութեանց մասին գաղափար մը պիտի չի կազմէինք, եթէ Բիւրականի խմբագիրն Պ. Ս. Դաւթեան՝ զանոնք չի հրատարակէր իւր ազգագրական պատմական հանդիսին մէջ. մեծաւ մասամբ ամ մշակուած կը գրանենք այդ դասախօսութիւնները. անոնք կ'արժէ որ անպակաս լինին ուսուցիչներու և ուսանողաց գրասեղանին վրայէն. անոնց մէջ

պիտի գտնան հոգեւոյն բարձրութիւնը և վսեմութիւնը, բարոյակեանքին կարեւորութիւնը, գալրատան առողջարանական կանոններու օգտակարութիւնը: Բայց մտաւարական այս օգուտն վայելելու համար, կամ այն է որ ընդարակ ամէն ուսուցչաց և ուսանողաց ձեռքն ըլլալու է և կամ եթէ ոչ այլք՝ գոնէ դպրոցական դասագրոց ծաւալիչն նոյն ինքն «Իւրական»ի խմբագիրն Պ. Ս. Գաւթեան մի մի հատորի մէջ հաւաքէ: այն դասախօսութիւնները, և ներկայացնէ հասարակութեան, և այդ գործը ըստ մեր համեստ կարծեաց, ունի թէ իր շահն, պատիւն և թէ փառքն:

ՌՈՒՍԱՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐ

ԵԹՈՔ ՄՏՔԵՐ. — Ռուսահայը շատ անգամ առիթ կ'ունենան Պրոյտը հայերը նախասիրու Հոս հոս անուանելով զանոնք, և որդէն ամենեւին անոնց մտաւարական և անտեսական կարողութեանց վրայ համարմունք չունին. բայց գործն որոշ կը ցուցնէ, որ թրքահայն այսօր աւելի մի հաստատ գաղափարով կը գործէ, քան թէ ռուսահայը: Տարագ շարաթաթերթը Գ. Առաքելեանի մի բարեբարական դործն քննադատելով, մեզ առիթ կու տայ այս խորհրդածութիւնն կատարելու: Ռուսահայ հասարակութիւնը ունի իր մէջ շատ վերին աստիճանի հարուստ ընտանիքներ, և կրնանք ըսել թէ անոնց մեծ մասը միշտ պատրաստ են իրենց ազգին օգտակար ըլլալ բարեբարական մի որեւիցէ գործով. բայց կը շփոթին իրենց ձեռնարկին մէջ. հազարներով ուսպիներ կը կտակեն կամ ճեմարանական մը կամ ուսանող մը որդեգրելու և կամ աննշան վարժարան մը հաստատելու: Խոշոր կտակներ կը թողուն փոքրիկ արդիւնք մը ստանալու պայմանաւ: Գ. Առաքելեան այս օրերս Եւրեկեաց կուզէ օգտակար ըլլալ նոյն տեղւոյ մէջ հաստատելով մի վարժարան. և ասոր համար հարիւր քսան հազար ռուբլի կը կտակէ. որոշու է այսպէս գործելու և կը գործէ: Բայց Տարագի քննադատը կը գրէ.

«Միթէ աւելի նպատակայ որմար չէր լինել, որ դպրոցի տեղ թատրոն կառուցանէին և նոյն լինէն թեմ. դպրանոցի ու»:

Հոս զգալի կ'ըլլայ ասոնց մտքի շփոթութիւնը: Մին ահագին ստակ կը կտակէ վարժարան մը հաստատելու, իսկ միւսն լաւ կը համարի փոխան վարժարանի թատրոն!! մը հաստատել. բայց մեզ թոյլ տրուի ըսելու, որ միթէ լաւ չէր լինէր եթէ ռուսահայ հասարակները կտակ մը կտարարէին ասալ, մի

քիչ մտածէին թէ ինչպէս կարելի է արդեւնաւոր ընել այդ իրենց կատարած բարեգործութիւնը, միթէ լաւ չէր լինէր՝ եթէ ամէն մի միլիոնատէր հարուստ շննգուցեալ Սահասարեանի զաղափարին հետեւէր. ինչո՞ւ ապարդիւն վատնուի բարեգործաց ստակներն և ազգն անոր օգուտ մը և բարիք մը չի տեսնէ: Շատ խելացի է Մասիսի արդի խմբագրապետ Տ. Արփիարեանի հետեւեալ տողերն.

«Աշա Մկրտի: Սահասարեանը ոչ միայն բարեք ընել ուզեց, այլ զիտցաւ նաեւ թէ ինչպէս պէտք է ընել բարիքը որ չի կորսուի: Այս կրկնակ ըմբռնումին մէջ կը կայանայ իր արժանիքը: Մէկը առանց միւսին՝ թերի պիտի մնար, իր կտակը՝ վստահելի ձեռքերու յանձնուած՝ չեղաւ այն ձեռնակոյտը որ արեւելի առաջին հառադայիներէն կը հալի, այլ այն որ՝ ժամանակին թաւալու մեքերուն հետ կը ստուաւ. ըսնայ ու կ'ամրապնդուի»:

Ուրեմն ամէն մի բարեգործ անձանց՝ հայ մամուլը հասարակաց բերնէն կու տայ պէտք եղած յարգն ու պատիւը. բայց միայն կը խնդրէ որ, անոնց գիտնան իրենց քրտինքով վստահեցած հարստութիւնը արդիւնաւոր ընել: Եւ այս է մամուլին պահանջածը:

Հ. Ս. ԵՐԵՄԵԱՆ

ԳԵՂԵՑԿԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

(Շար. տես յէջ 223)

Մ Ա Ս Ն Բ

Ա Ր Ո Ւ Ե Ս Տ Ը

ԳԼ. Ա. Առաջին խրտմունքն արուեստագիտական զգացման:

1. Կենաց ամէն երեւոյթը երկու աղբրոց վերագրելի են՝ սգի և նիւթ: Սակայն ասոնց իւրաքանչիւրին արդիւնք որոշ կերպով չեն զանազանուիր՝ որով հարկ կ'ըլլայ գործակաւնապէս իրեն հրորոգ աղբիւր մը նկատել ասոնց երկուքին բաղադրութիւնը: Որ և է կարեւորութիւն ունեցող մտածութեան նիւթերը՝ այս երեքին հետ ալ աղբիւր մ'ունին: Բայց առաջնոյն կը վերաբերեմք մանաւանդ